

REDAȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukas Nachf.,
Nur. Augenthaler & Emmerich Les-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII Erzsebet-közt).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garmond pe o coloană 10
bani pentru o publicare. Pu-
blicării mai dese după tariful
și învoială. — RECLAME pe
pagina 3-a o seriă 20 bani

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

ANUL LXVIII.

„GAZETA“ iese în de-care zi
Abonamente pentru Austro-Ungari
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumă la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30. etagiu
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu d-nul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. Un esem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 107.

Brașov, Sâmbătă 14 (27) Mai.

1905.

S'a sfârșit cu concesiunile?

A doua oră s'a prezentat contele Andrassy în audiență la palatul din Viena ca mijlocitor în cesțiunea rezolvării crizei ungare, care durează deja de patru luni. De rându acest n'a figurat ca om de încredere al coronei (homo regius), ci a reprezentat înaintea Majestății Sale pe omul de încredere al partidelor aliate ale majorității (homo publicus), însărcinat de acesta să mijlocască o soluțiune ore-care potrivită a crizei între marginele programului ei.

Scopul lui era deci a face posibil cumva formarea unui cabinet, care să poată fi sprijinit de coalițiune.

Acosta nu se putea decât numai în acel cas decât monarhul ar fi fost inclinat de a face nouă concesiuni relativ la limba maghiară în armată, deoarece coaliția stăruie ca să se rezolve de pe acum și cesțiunea limbei de comandă în favorul pretensiunilor maghiare. Se asigură însă, că îndată ce Andrassy a adus vorba despre armată, Majestatea Sa i'a declarat scurt și cuprinzător: „Nu sunt în pozițiune a face nouă concesiuni!“

C'un cuvânt: concesiuni nu se mai fac în ale armatei peste cele ce s'au făcut deja!

Ce va urma acuma?

Lumea se întreabă cu mirare, că deoarece Domnitorul nu cedază în cesțiunea limbei de comandă, de ce nu cedază majoritatea camerei, după ce și așa, în urma concesiunilor deja dobândite, realizarea limbei de comandă maghiare pare a fi numai o cesțiune de timp?

Așa scriu ați și foile tizaste, vorbind despre al doilea nesucces al lui Andrassy, ce provine din incapacitatea în a pretinde acum imediat garantarea pentru viitor a limbei de comandă.

Opoziția aliată ține totuși morțiș să i-se dea neamănat această garanță. Care e motivul?

Un răspuns la această întrebare se încercă a da un articol din Budapesta, ce-l publică diarul german „Münchener Neueste Nachrichten“ de la 20 Mai a. c.

Diarul bavarez, de comun bine informat, vorbind de misinnea baronului Bnrian, face o reprivire asupra cauzelor conflictului între corună și parlamentul ungar și dice, că opozițiunea a stors curții nisce „concesiuni intempestive“, din cauză că acesta n'a resistat cu energie dela început. Apoi, vrând s'arată de ce coalițiunea stăruie așa de mult pentru rezolvarea mai grabnică a cesțiunei limbei de comandă în sensul postulatelor ei, continuă așa:

„...In acest timp au ajuns lucrurile până acolo, încât astăzi opoziția vră să sfășie în bucăți pactul, ăr din armată vră să facă o uneltă a aventurierilor parlamentari. Nici-odată n'ar fi ajuns lucrurile aici, decât corună ar fi rămas din capul locului neînduplecată și decât ar fi cerut Ungariei să-și îndeplinească obligațiunile, așa cum și le-a îndeplinit și corună pe ale sale“.

„Acosta retragere pas de pas față de postulatele după lege neîndreptățite ale opozițiilor ungurești poartă vina principală la conflict. Acum se mai adauge ceva, anume îngrijirea de care sunt cuprinși Ungurii față de regimul moștenitorului de tron. Se afirmă, că arhiducele Francisc Ferdinand nu-i iubesc pe Unguri și că are de gând pe când va ajunge la domnie, să înfrângă stăpânirea absolută a maghiarismului și să dea ventel pentru o respirație mai liberă celorlalte națiuni aservite. Maghiarii își cunosc slăbiciunile. Ei știu, că elementul maghiar numericesc nu crește și că numai grație recepțiunei omenilor din alte rase, în special a foarte mulți jidovi, își pot menține numărul actual; dér Slovacii, Românii și Sârbii se înmulțesc repede. Maghiarii mai știu, că celelalte națiuni. ați s'au deșteptat la sentimentul propriu și că nu mai sunt atât de tēmpite ca odinioară“.

„Maghiarilor li-e tēmă de viitor, de aceea ar vră ei încă acuma, cât timp domnesce împăratul Francisc Iosif, de care n'au ce să teme, fiindcă știu că ține la cuvântul său dat la 1867, să obțină armata lor maghiară independentă. Acosta armată se nu mai fie instrumentul apărării monarhiei și instrumentul apărării Ungariei, ci exclusiv un bastion de apărare a maghiarismului. Eată de ce vor să sfășie tot ce e comun cu Austria și să jertfescă poziția de mare putere, apărarea imperiului și interesele economice, ca și cum în acest imperiu n'ar exista alt-ceva, afară de Maghiari...“

„...Ētă stadiul actual al conflictului și este aproape de mîntea omului, că corună și tot ce e conservativ în monarhie, se împotrivesc acestor nisuițe maghiare. Nimic n'ar fi mai desastroos, decât o nouă cedare. Căci, nu trebuie să-și facă nimeni iluziuni, opoziția nu se va mulțumi nici cu comanda maghiară, pe care o cere acum. Decă se acordă acesta, astăzi, mâne va veni d-l Kossuth séu d-l Apponyi și va formula postulatul „armatei parlamentare“, adevă a armatei, care să jure credință nu regelui — ci parlamentului. Așa ar merge lucrurile înainte...“

Rēmănă ca viitorul apropiat să dea răspunsul la întrebarea ce și-o pune ați totă lumea: decât în adevăr s'a sfârșit cu concesiunile?

Brașov, 13 (26) Mai.

Tisza la Viena. După cum se telegrafiază din Viena, ministru-președinte Tisza va sosi în curēnd acolo, ca să raporteze Monarhului asupra situațiunei. Cu ocaziunea audienței Tisza va cere din nou demisionarea întregului cabinet. Se crede, că Majestatea Sa îi va împlini cererea și va numi un nou ministru președinte. E absolut esclus, adauge telegrama, ca în fruntea viitorului guvern unguresc să fie numit contele Khuen-Hedervary, séu vre-un alt membru al guvernului actual.

Din dieta ungară. În ședința de Mercuri a dietei ungurești Francisc Kossuth a

presintat o propunere privitoare la elaborarea unui tarif vamal autonom al Ungariei. Kossuth și-a motivat această propunere în ședința de eri.

Cererile Serbiei dela Pōrtă. Din Belgrad se telegrafiază, că guvernul sērbesc face încercări de a obținē dela Pōrtă recunoscerea oficială a naționalității sērbesci în Turcia.

Recunoscerea naționalității române în Macedonia.

Grandiosă manifestație în Bucuresci.

Cetățenii capitalei române auzind de recunoscerea naționalității române din Macedonia, au făcut Marți séra o manifestație spontană grandiosă.

La orele 8 1/2 séra mai multe mii de cetățeni și-au dat întâlnire în piața Sf. Gheorghe și de aci cu drapele și musica militară în frunte, cu torțe și lampiōne, au pornit pe calea Victoriei, în mijlocul unui entusiasm cald și a cântecelor patriotice ale muzicii militare.

Ajunși la palatul regal, musica militară intonă înmul regal, ér manifestații strigau »Ura! Trăiescă Regele!“

Se deschiseră porțile și mulțimea intră în curtea palatului. Regele și Regina se arătară în balcon, salutând și mulțumind. — În mulțime era un entusiasm de nedescris.

De aici convoiul se îndreptă în sunetele marșului »Destēptă-te Române“ înainte pe »Calea Victoriei“ spre locuința d-lui prim-ministru G. Gr. Cantacuzino. Trecēnd prin fața legațiunei germane, se auzī urale și strigăte »Trăiescă Germania!“ în semn de recunoscință pentru sprijinul dat întru îndeplinirea dreptelor cereri ale Românilor.

Ajunși în fața palatului d-lui prim ministru, acesta apărū la ferēstră încunjurat de toți miniștri, cari se aflau la d-sa. D-l V. Niculescu rosti un discurs de mulțumire.

D-l prim ministru Cantacuzino rēs-punse următoarele:

»Vē mulțumesc din inimă, în numele guvernului, pentru dovețile de simpatie. Succesul pe care l'a obținut guvernul, nu e numai al séu, ci e și al nēmului românesc. Ori unde bate o inimă românească, trebuie să tresalte de bucurie aflând, că frații noștri de dincolo de Balcani, asupriți de secole, au obținut dreptate și li s'a recunoscut naționalitatea. — Acest succes a legat primul inel al unui lanț, care — sunt încredințat — va servi în viitor la înălțarea și întărirea întregului neam românesc“.

Apoi luă cuvēntul d-l Frāncu adresând mulțumiri d-lui general I. Lahovari, ministru de externe. La acest discurs d-l Lahovari a rēs-puns:

»Decă pōte fi o mândrie pentru un om, e a lucra pentru țera sa. Nici o jertfă nu trebuie ocolită când e vorba de a-ți putē ajuta țera. — Vē mulțumesc pentru dragostea, ce-mi arătați, și vē încredințez, că nici odată nu voiți putē fi mai mulțumit, decât decât voiți putē să-mi jertfesc și viața pentru patrie.«

De aici manifestații s'au îndreptat spre legațiunea turcescă, unde și-au esprimat prin aclamațiuni entusiaste simpatiile pentru Turcia.

Macedo-Românii și aplanarea conflictului.

Ētă declarația, pe care d-l senator Dr. Leonte, președintele societății de cultură Macedo-Română, a făcut-o Marți în Senat cu ocazia recunoscerei naționalității române în mod oficial de Sublima Pōrtă:

Românii macedonenii salută cu entusiasm succesul obținut de guvernul românesc pentru drepturile lor sfinte și imprescriptibile, urând succes strălucit și pentru emanciparea bisericească de sub autoritatea patriarhiei. Mulțumesc guvernelor fără deosebire de partid, cari vecinic și-au avut ațintită privirea cătră frații lor din văile Pindului. Aduc omagiile lor respectuoase M. S. Regelui și mulțumesc în special actualului guvern, care prin energia sa a dat un sfârșit favorabil acestei cesțiuni.

Asociația generală a studenților din Bucuresci.

»Asociația generală a studenților universitari« a hotărīt să sērbătorească marele eveniment a recunoscerei naționalității române din Macedonia de cătră Inalta Pōrtă, printr'un mare meeting, urmat de o procesiune grandiosă.

Meetingul va avē loc Sâmbătă séra, la orele 8, în sala Dacia, unde vor vorbi mai mulți oratori. De aci, în procesiune, vor pleca cu toții la palatul regal și la legațiunile italiană și germană.

Sunt invitați să ia parte la această întrunire națională toți d-nii studenți și toți cetățenii capitalei.

Pressa italiană.

Diarele italiene se bucură de soluția incidentului turco-român.

„Messaggero“ scrie: »Salutăm cu o vie bucurie pacinică soluție și recunoscerea drepturilor României, de care Italia este legată prin tradiție, iubire și fraternitate«.

Sinodul patriarhiei.

În Sinodul patriarhatului ecumenic s'a cetit comunicatul oficial asupra Armănilor și s'a hotărīt a se discuta cesțiunea în ședința de eri.

Din camera română.

(Aplanarea conflictului româno-turcesc.)

În ședința dela 11/23 Mai a. c. a venit în discușiune incidentul turco-român. Prezenți au fost 130 d-ni deputați. Pe banca ministerială d-nii general Iacob Lahovari, Al. Bădărău, Tache Ionescu, M. Vlădescu.

D-l președinte Gr. Triandafil comunică adunării, că la telegrama de mulțumire trimisă de d-sa în numele camerei române pentru manifestația de simpatie pentru poporul român, camera italiană a rēs-puns printr'o telegramă, prin care asigură camera română de sentimentele ei de dragoste. (Aplause).

D-l Ion Brătianu spune, că sunt cesțiuni naționale mai pre sus de partidele politice. O astfel de cesțiune este aceea, care s'a desbătut în camera italiană într'o ședință, în care s'a făcut o entusiastă manifestație pentru România.

Era vorba de un conflict între România și Pōrtă. Nu am voit să iau cuvēntul atunci, deoarece ministrul de externe m'a rugat să mai aștept câte-va zile.

Dér acum, când conflictul pare că s'a rezolvat cu satisfacțiunea dată țerei noastre, trebuie să ne felicităm, că această rezolvire este rezultatul politicei noastre prudente și modului înțelept cum ne-am condus în politica internațională.

Satisfacțiunea căpătată astăzi este completarea unor serii de succese câștigate pe rând. În 1902 printr-o notă adresată puterilor străine am arătat, că în cestiunea Românilor din Macedonia, dorința noastră este ca și Românii să fie în mod egal recunoscuți ca națiune pe lângă celelalte existente în imperiul otoman. Cabinețele străine au rscunoscut rind pe rind existența națiunii române în Macedonia. Sub guvernul nostru înalta Pörtă a admis un reprezentant român în comisia de reforme.

Acum aflăm, că s'a dat Românilor dreptul de a-și forma comunități, li-s'a dat dreptul de a vorbi în școle și în biserici limba română.

Tóte acestea sunt rezultatul politicei noastre prudente, care nu a jignit interesele nimănui. Trebuie să urmărim cu continuitate și perseverență această politică și vom ajunge cu siguranță la realizarea aspirațiilor noastre naționale. Chiar organele patriarhale, cari sunt contra noastră, se vor convinge de dreptatea cauzei pe care o urmărim.

E de datoria noastră să ne exprimăm recunoștința noastră față de puterile amice, cari ne-au ajutat, și față de cei cari au condus politica înțeleptă, care a dat astfel de ród. (Aplause).

D-l M. Cantacuzino dice: Increderea în guvern ne-a făcut însă să amânăm cererea orî căror explicații în cauza conflictului. Am audît, că conflictul a luat sfîrșit cu o completă satisfacție a României, și rugăm pe d-l ministru de externe să ne dea declarațiunile formale.

D-l ministru de externe, general Lahovari, declară următoarele:

»Conflictul, care s'a ivit între noi și imperiul otoman, este drept a o recunoște, n'a fost provocat printr'un act al guvernului imperial însuși. El s'a născut din neobservarea de cătră valiul din Ianina a ordinelor date de Sublima Pörtă, neobservare care a atins grav demnitatea și interesele statului român.

»In adevăr, la Ianina am obținut în 1904 instalarea unui consulat român și avem școli române, a căror deschidere s'a făcut tot cu autorizația guvernului imperial.

»Valiul a vădut cu ochi răi instalarea consulatului român și a refuzat a recunoște pe revizorii noștri școlari, deși ei aveau scrisorile de recunoștere a calității lor, semnate și date lor de Alteța Sa Marele Vizir și de ministrul instrucțiunii publice otoman.

»Mai mult încă, valiul profitând de un incident ivit în zilele de Paști într'un sat român vecin de Ianina între Români și Greci relativ la cetirea rugăciunilor în limba română, și-a permis a aresta pe revizorii noștri sub pretext de instigațiune, deși ei nici nu călcase prin acel sat.

»La protestările noastre a resistat și a resistat chiar la ordinele ce i-s-au dat de la Constantinopol, căci în loc de a pune în libertate i-a expulsat de pe teritoriul imperiului și i-a debarcat în Brindisi.

„Simte ori-cine, ce atingere gravă această purtare a Valiului aducea acțiunii noastre în Macedonia și prestigiului nostru înaintea populațiunii române din Turcia. Demnitatea regatului sufere de această a-

tingere și o intervențiune energică pe lângă sublima Pörtă se impunea.

»Domnilor deputați, ađi când conflictul este rezolvat, să-mi dați voie să nu vă arăt cât de acut devenise la un moment. *Dér ne-am știut tarî, simțind cu noi sufletul întregii națiuni și am persistat spre a dobândi satisfacerea aspirațiilor neamului.*

»In privința conflictului însuși de la Ianina Valiul, a primit ordin imperial, ca cu ocaziunea serbării noastre naționale să mîrgă la consulatul român să facă vîsită consulului nostru, să-i dea explicațiunile așa în cât neînțelegerea să fie uitată.

»Revisorii espulsați vor fi repatriați și aduși la Ianina, spre a-și exersa misiunea lor de revisori ai școlilor române.

»Acésta pentru regularea incidentului de la Ianina.

»Pentru-ca însă asemenea conflicte să fie înlăturate pe viitor, *Majestatea Sa imperială Sultanul a binevoit a acorda o iradea imperială, care a fost comunicată oficial și a apărut ieri 10 Maiu în tóte ȕiarele din Constantinopole.*

„*Prin această iradea Majestatea Sa, în înalta sa bunăvoință cătră populațiunea română din imperiu a acordat recunoșterea naționalității sale cu drepturile civile pe picior de egalitate cu celelalte populațiuni creștine de pe teritoriul otoman. Acésta recunoștere explică dreptul de a se închina în limba română în biserici, de a avé școli române cu revisori și profesori români, de a constitui comunități alegînd pe muktarii lor (primarii lor); de a avé delegați seu consiliile lor de administrațiune ale vilaetelor Astfel ȕiua de 10 Maiu însemnăză încă o dată un mare progres al neamului. Este o ȕi fericită pentru Români.*

»Să-mi dați voie, d-lor deputați, să constat, că acest fericit rezultat a fost dobândit și este datorit încordării tuturor forțelor națiunii române.

»Aduc omagiile mele presei de tóte nuanțele care a știut a păstra tăcerea și n'a împiedecat negocierile relative la aplanarea conflictului prin destăinuirii și polemici inoportune.

»Mulțumesc majorității acestui parlament care ne-a exprimat o încredere deplină prin calmul cu care a așteptat soluțiunea unei cestiuni atât de grave.

»Asociez la mulțumirile mele opoziția, care a arătat și de astă dată că în marile interese naționale toți Românii merg uniți mână în mână.

»Termin prin a arăta, că România trebuie să fie recunoscută cătră Majestatea Sa Sultanul pentru bunăvoința ce a arătat credinciosei sale populațiuni de neam român și a adresa espreșiunea recunoștinței noastre cătră marile puteri, cari au dat sprijinul lor dreptei cauze a Românilor“.

D. Al. Marghiloman, spune că politica tradițională a României, care e un element de ordine în Orient, primese ađi o consacrațiune. Eu, adversar al d-lui general Lahovari, ȕice d-sa, sunt vesel să-l pot felicita, că a avut norocul să fie ministru de externe când națiunea română a căștigat drepturi în imperiul otoman. (Aplause).

D. B. Epurescu spune, că toți trebuie să fim mândri de succesele politicei românesce și aduce omagiile sale M. S. Sultanului și Puterilor, cari ne-au ajutat.

Nu s'a sfîrșit crisa...

Cu aceste cuvinte tânguitoare își »mîngăie« foile ungueresce cetitorii, dând sémă despre rezultatul audienței de la 24 Maiu a contelui Andrassy la Burgul din Viena.

În numărul nostru de ieri am arătat pe scurt rezultatul acelei audiențe. Pentru ađi dăm, după ȕiarele din Budapesta, următoarele amănunte.

Contele Andrassy a desfășurat înaintea Maj. Sale programul militar al partidelor aliate, care nu s'a schimbat. A spus, că noua majoritate ține neapărat la împlinirea pretensiunilor militare, ca condiție pentru formarea unui guvern din sinul ei.

La acésta Monarchul a declarat, că nu póte face concesii noué în cestiunea militară; nici vorbă nu póte fi despre introducerea limbei de serviciu și de comandă maghiară.

»Bud. Hirrap« spune, că contele Andrassy nu s'a mîrginit numai la prezentarea programului coalițiunii. El a pus cestiunea, decă n'ar fi posibile concesii, cari deși n'ar acoperi pe deplin dorințele partidelor aliate, totuși ar indica o întorsătură favorabilă în cestiunea limbei.

Majestatea Sa a dat și la acésta întrebare răspuns negativ. Concesionile, ce li-s-au făcut Maghiarilor în programul comisiunii de 9, nu pot fi depășite; mai mult decăt cuprindea acel program al comisiunii nu se póte da. Motivele s'au arătat în deajuns și până acum, s'au explicat la timpul său, ér acum Monarchul rămâne la ceea-ce a declarat și mai înainte: *nu se póte!*

Cu aceste misiunea contelui Andrassy s'a terminat. Andrassy însuși a declarat următoarele unui ȕiarist asupra rezultatului audienței sale:

— Coaliția m'a însărcinat să reprezentez înaintea Monarchului cunoscutul ei program și să caut o soluțiune correspundătoare acestui program. Bucurosu m'aș și eschivat acum de la orî-ce rol; am luat însă asupra-mi însărcinarea din considerare la situația tristă în care se află țera. Și am luat-o cu intenția, că decă nu voiú puté dobîndi o soluțiune deplină, care se correspundă întru tóte programului partidelor aliate, atunci să caut o soluție care să se apropie măcar de acest program, și în cazul acesta să încerc pe propria mea răspundere a forma un guvern, deși era sigur, că o parte a coaliției s'ar întórce în contra mea. Eram decis, că decă voiú afla o basă cât de cât potrivită, să încerc a readuce stări normale în țera. Durere însă, că n'am aflat o modalitate măcar provisorie, și lipsesc ori-ce condiții pentru un aranjament definitiv, deóre-ce nu se dau

nici un fel de concesii noué. Majestatea Sa nu se póte holări a satisface curențul național maghiar în cestiunea limbei. E decî clar, că este imposibil a-se forma un guvern, care să pótă conta la sprijinul coalițiunii, orî cel puțin la o indulgență tolerantă. Nu s'ar puté forma decăt un guvern contra coalițiunii. Pentru așa ceva însă eu nu iau asupra-mi nici o însărcinare...

Acesta este tabloul evenimentelor din Viena zugerat de însuși contele Andrassy cum nu se pótemai elocvent. Despre cestiuni economice n'a fost vorba în audiența de Miercuri.

Speranțele, ce și le făceau cei din coaliție după venirea lui Burian la Budapesta, s'au svénturat și s'au prefăcut în amare desamăgirii.

Ce va urma acum, nu se știe. Probabil, că se vor face încercări cu un guvern de afaceri, chemat a rezolva afacerile mai urgente. Acest guvern va cere de la dietă votarea budgetului, votarea recrutiilor, și va cere și o indemnizare pentru a-se urma negocierile privitoare la convențiile comerciale și se va încerca și rezolvirea cestiunii cvotei. În cas când dieta ar refusa votarea cheltuelilor absolut necesare, guvernul va amâna imediat dieta pe timp nedeterminat.

Mandatul din Ileanda. Mercuri a ajuns la ordinea ȕilei în fața comisiei III censurătoare a dietei ungare, protestul înaintat împotriva mandatului d-lui Dr. Teodor Mihali. D-l Mihali a fost ales cu majoritate de 214 voturi față cu Simó Béla. Cei ce au prezentat protestul susțin, că majoritatea acésta s'a dobândit numai prin agitație teroristică și prin abuzurile președintelui electoral. Agenții lui Mihali, în cea mai mare parte preoți, au spus că decă poporul nu va vota pe Mihali, Ungurii vor lua bisericile românesce... și decă cineva va vota pe candidatul ungar, să nu îndrăsnescă a se înturna în satul său. — Advocatul petiționarilor Darvai Fülöp cere anularea mandatului pe motiv, că martorii identificării n'au fost jurați de cătră președintele electoral. Apărătorul Dr. Ioan Erdelyi răspunde, că petiționarii n'au adus nici o dovadă pentru anulare. Susține că nu agenții lui Mihali, ci ai lui Simó au terorizat. D-l Erdelyi spunînd adevăruri crude despre familia Simó, președintele Barabás îl admonestéză, că afacerile familiare nu aparțin aici. Citéză casurile despre abuzuri ale organelor administrative. În sfîrșit spune, că Mihali, deși Român, e bun patriot și ca atare vré să servescă interesele Românilor. Decisiunea s'a amânat pe astăzi.

FOILETONU ȕGAZ. TRANS.

Pe Himalaya.

Cunoscutul călător A. Henry Savage Landor se póte fâli, că a urcat piscul cel mai înalt de pe pămînt, unde înaintea lui picior omenesc nu călcase. Piscul Lumpa din munții Himalaya este acela, unde A. H. Savage Landor s'a urcat în Septembrie 1899. Despre călătoria acésta, el raportéză în »Harpers Weekly.«

Insoțit de doisprezece tovarăși voinic și experimentați începú el urcarea pe numitul pisc, care se află nu departe de granița Tibetului, în districtul Nepal. În noptea anterioară ninsese și căduse grindină și în momentul plecării călătorii erau încunjurați de o cétă desă și ghietósă, așa că le dărdăiau dinții. Incetul cu incetul negura se împrăscia și se arăta pe ici colo câte un colț de ceriú senin, drept semn de încurajare pentru gréua întreprindere.

— N'am înaintat mult, ȕice Savage Landor, și abia începurăm a urca ghietașul principal, când ne vędurăm din nou încunjurați de o masă desă de negură,

care cu cât ne urcam mîai sus, cu atât mai mult se îngroșa. Strînși unii lângă alții, ne suiam orbecînd și trecînd peste prăpăstii și pietrișuri. Nu eram legați cu funii unii de alții, pentru-ca nu cumva alunecînd unul, să tragă după sine și pe ceilalți. Ajunși la înălțimea de 15,400 urme d'asupra mării, valurile masselor de ghietași nu se mai continuau și sórele străbătînd prin cétă lumina o pădure întregă de piscuri situate unele lângă altele. În stînga munți prăpăstioși cu stînci sure, la dreapta crăpăturii mai puțin prăpăstioase acoperite de zăpadă.

Ajunserăm în basinul Lumpa, încunjurat de un zid de munți și din care se înălțau trei piscuri uriașe. Începurăm a urca spre piscul Lumpa, care are 23,490 urme. Întăiu mergeam pe ghietaș, apoi pe un alt teren foarte primejdios, cu abisuri fără fund. În stînga și dreapta câmpii vaste de zăpadă.

La înălțimea de 20,000 urme căți-va din insoțitorii căpătără bóla de munte. Le curgea sîngele pe nas și fură cuprinși de dureri, așa că a trebuit să-i las înderét. Numai patru au venit mai departe. Terenul devenia din ce în ce mai șubred și nesigur, se destăceau bolovanii și părți

marî din stînci și de-odată se porni de pe un pisc o masă de zăpadă, care se îngroșia din ce în ce și formînd o lavină uriașă trecú vertiginos pe lângă noi tocmai în direcția unde ne lăsaserăm tovarășii.

Ajungînd în vîrf, dădurăm de o muche îngustă, care se înălța spre cer ca tășul unui cuțit și laturile îi erau atât de prețipișe, încât zăpada nu putea să se lipescă de ele. Trebuia să trecem muchia îngustă, numai de o urmă, ca nisce echilibriști. În stînga și dreapta prăpăstii de o adîncime de mai multe mii de urme. Deși muchea nu era mai lungă de câte-va urme, trecerea noastră ni-se părea că duréză o eternitate. Decă greșiam, într'o clipă ne prefăceam în masă informă. Și aerul subțire producea ameteți și ne îngreuna respirația. Bătaia inimei deveni atât de neregulată, încât ómenii mei,—după ce ajunserăm dincolo — cădură la pămînt aproape leșinați.

La înălțime de 22,000 picioare se arătară simptome și mai neliniștitoare. Tovarășii mei începură să verse și le curgea sîngele pe nas. Se plîngeau, că în tóte membrele simt svicneli și la tēple par'că îi bate cineva cu ciocanul. Urechile ne vijăiau,

asa că aprópe nu ne înțelegeam glasurile. La 23,000 urme începú să-mi curgă și mie sîngele pe nas, acésta însă mă ușurá și îmi ridică par'că o piatră de pe inimă. Istovirea noastră era de nedescris.

Urcarea deveni mai lesnicioasă, totuși abia ne tîram ciolanele în sus. Membrele ne erau grele ca plumbul și ne trăgeau în jos. Sforțările de a ne ridica picioarele, erau uriașe. La distanță tórte mică de pisc unuia dintre ómenii mei îi plesni o vînă. Avea dureri teribile. L'am transportat în jos cu mare greutate, însă în scurt timp muri.

În sfîrșit am ajuns în vîrful piscului, 23,490 urme, o înălțime la care picior de muritor încă nu mai fusese. În jurul nostru aer curat, senin, sub noi negură și noui agitați încóce și incolo, alătura de noi încă câteva piscuri înălțându-se majestatic, ca nisce insule albe. În prăpăstiile adînci, liniște profundă. Numai din când în când se aușia tunetul produs de căderea vr'unei lavine. Ne aședarăm să odihnim puțin, apoi ne-am gravat numele într'o piatră și mîncarăm ciocolată și pastile de extract de carne. Ne scularăm și pornirăm în jos...

Luptă pe mare?

O scire telegrafică senzațională a sosit în decursul nopții din Londra. Telegrama datată 25 Maiu spune, ca la sud de Formosa s'au ciocnit flotele rusescă și japoneză. Telegrama adaugă, că lupta s'a încheiat cu înfrângerea flotei lui Togo. Această scire, neconfirmată încă din isvor oficial, s'a răspândit în Londra erî la amărî și a produs o senzație uriașă la bursă. Ambasadele japoneză și rusescă, spune depeșă, sunt formal asediate pentru a afla adevărul asupra acestei sciri senzaționale.

Scirea pare cu atât mai senzațională, decă vom avé în vedere faimele răspândite în zilele din urmă de presa filo-japoneză despre bôla lui Rosdestvenski pe care îl fac nebun, despre imposibilitatea unirei escadrei lui Nebogatov cu flota lui Rosdestvenski, și despre înlocuirea acestuia cu amiralul Birilev.

In Manciuuria.

Mereu se accenteză de câte-va zile în presa londoneză, că în Manciuuria e în ajun a se da o luptă mare. S'a vestit chiar, că comunicația cu Wladiwostokul ar fi fost tăiată de Japonesi. Din Petersburg se desminle însă svonul din urmă.

Se mai dice, că Japonesi n'au de gând numai să dea o luptă mare lângă Karbin, ci se pregătesc din toate puterile a începe operațiunile și contra Wladiwostokului. Oyama și-ar fi restabilit armata cu trupe noue și ar dispune ađi de 500,000 ómenî. Față de aceștia Linevici ar dispune numai de 300,000 ómenî.

SCIRILE DILEI.

— 13 (26) Maiu.

Populațiunea României. Ministeriul domeniilor a publicat rezultatele definitive ale recensământului populației din anul 1899. După această statistică, populația României era în 1899 de 6.400,000 locuitori, numărând o progresie de 12—13 la o mie de locuitori, séu între 80—90 mii locuitori pe an. Urmând aceeași progresie, după 40 de ani, populația țerei s'ar îndoi.

Necrolog. Valeriu Vêrf, preot gr. cat. în Archiud, a răposat în etate de 27 ani jălit de soție, părinți și rude.

Asasinarea unui guvernator rusesc. Agenția telegrafică din Petersburg află din Bakú, că guvernatorul rusesc prințul Nakaschidse, pe când mergea cu trăsura, a fost ucis cu o bombă. Vizitiul a fost rănit. Un ofțer de cazaci, care trecea pe acolo din întâmplare, încă a fost ucis.

Românul care farmecă lupi. Țiarului Bud. H. i-se scrie din Bistrița: În părțile acestea trăiesc un Român ogărjit, care în lunile de primăvară cutrieră munții Bărgăului și fură pui de lup. Numele Românului e Mihailă Bozga și de două-decî de ani își practică acest meșteșug, prindînd în acest timp mai multe sute de pui. Dilele acestea încă a umblat pe muntele Piatra și înainte de a merge după trébă, s'a pus cu păstorii la chef. Păstorii îl venerază pe Bozga ca pe un binefăcător al lor și l'au cinstit cu beutură. Unul din ei îl întrebă: »La spune bade, ce faci când se întâmplă să vie lupoica?« — »Ce să fac? Nimica. Stau liniștit, cum mă vedeți.« — »Dêr vr'o armă totuși ai cu d-ta?« — »Uitați-vă în traista mea!« — Păstorii i-au scotocit traista și n'au găsit în ea nimica, afară de-o nuia de alun. A doua zi dimineața trei ciobani l'au însoțit pe Bozga. Când acesta a dat de urme, feciorii s'au ascuns într'o peșteră. Bozga a dat de un culcuș de lup cu doi pui. A băgat mâna după ei și i-a scos. Puii au început să schelălăiescă și étă că de-odată se arată urlând lupoica furioasă. Cei trei feciori încremeniră de gróză, Bozga însă își făcu cruce, băgă puii în traistă și aștepta lupoica în liniște. Acesta nu era decăt la o săritură. Bozga, care stătea ciunchit, se sculă și se uită țintă la lupoica. Lupoica se oprî și ea și cum l'a zărit pe Bozga s'a întors repede și a fugit în munți. Păstorii cari au fost martori acestei scene grozave, povestesc, că Bozga are putere supranaturală.

Ciocniri între turci și creștini. Se telegrafiază din Cetinje, că după scirile so-site erî, un mare număr de mahometani au atacat pe creștinii din Plas. Muteșari-

ful din Pleje a trimis acolo trupe pentru a potoli conflictul. Se pare însă, că trupele sunt neputincioase să facă liniște. Guvernul muntenegrin a rugat Pôrta să ia măsurî energice spre a împedeca o vîrsare de sânge și pentru a restabili ordinea la granițe.

Concertul Reuniunii române de cântări din Brașov, ce s'a dat aseră în sala cea mare a Redutei, a avut un succes deplin. O dare de sémă specială va urma în alt număr.

Circul Schmidt formeză o atracție de prima ordine în Brașov, mai ales de când au sosit cei 5 atleți luptători. Dintre aceștia, în ultimul număr al Țiarului „Sport-Zeitung“ vedem notați pe doi inși ca luptători în Budapesta, adevărat că biruții. Vasiliev, Rusul, a fost biruit de Sturm și de Dickmann, ér Missbach, saxonul din Dresda, a fost biruit la Pesta de Pedersen și de Sturm. Aici în Brașov, Rusul Vasiliev a biruit alaltă-erî séră, după o luptă violentă, pe englesul Belling, ér aseră Missbach în 7 minute l'a pus pe vienusul Specht cu améndouș umerile la pămînt. Astăđi va fi luptă de revanș între Belling și Vasiliev. Fie-care depune câte 300 coróne. Cel ce va birui, rămâne câștigător. Se așteptă să sosescă aici Czyganiewicz, care a trântit de curînd la Budapesta pe renumitul Omar de Bouillon.

Pentru amatorii de fotografie. Aparate de fotografie pentru salon și voiaj fôrte renumite; aparate pentru fotografii la moment, precum și toate articolele necesare, se pot procura dela A. MOLL life-anul curții c. și r. din Viena, Tuchlauben Nr. 9. Manufactură fotografică fondată la anul 1854. La cerere liste mari ilustrate, cuținînd preturile gratis.

Adunarea

reuniunii învățătoresci „Mariana“, filiala Monorului.

Budacul român, Maiu 1805.

Onorată Redacțiune! Cu bucurie iau péna în mână pentru a vă raporta despre decursul adunării reuniunii învățătoresci »Mariana« filiala Monorului, ținută la 6 Maiu în ziua de sf. George în comuna Ragla.

Ragla este o comună aparținătoare celor 44 comune foste granițere. La pôlele muntelui Poiana Tomii spre apus, care s'a ridicat la stare înfloritore atât în privința materială, cât și culturală prin influința stăruința de fer și sfatul veteranului căpitan pensionat Ioan Mărgineanu mecenatele poporului din acest ținut, cunoscut de totă obștea românescă.

Biserica și școla de pétră, aceste așezăminte culturale încă s'au edificat la influința d-sale. Tot d-sale au de a-i mulțumi numéroișii inteligenți din Ragla, că au ajuns la aceea ce sunt.

Multe s'ar puté scrie despre acest vrednic bărbat, dêr péna mea e slabă și cadrul unui raport prea mic pentru a puté satisface acestei cerințe. O altă péna mai dexteră la timpul séu va apreția după merit pe acest bărbat mecenate.

Acum sé revin la améunțele raportului.

La 8 óre toți învățătorii am plecat în corpore de la casa d-lui învățator local T. Adace la biserică, unde s'a celebrat serviciul divin prin vrednicul preot local Elie Posmușan. Cântările de la liturghie le-a executat corul improvisat al învățătorilor. După sfîrșitul liturghiei d-l preot a ținut predică ocașională poporului de față reprezentant în număr fôrte mare, vorbind despre credința și moralitatea la care totdeuna sé țințescă poporul, arătând mai departe însemnătatea învățătorei în timpul modern, rolul învățătorului întru deșteptarea și luminarea poporului, apoi căldura cu care am fost primiți în comuna Ragla și în fine, recomandând poporului să iee parte la desbaterile noastre în adunare ne salută cu »bine ați venit«.

Din predica acésta, precum și din altele ne-am convins, că părintele Posmușan e preot consciu de chemarea sa, și că poporul d-sale nu este lipsit de predică la toate ocașiunile, apoi față de școlă, ca director, încă este model, lucrând în bună armonie și mână 'n mână cu învățătorul în interesul școlii și al prosperărei ei. Și

acésta ne dovedesce buna armonie dintre dênșii.

Din biserică ne-am dus în școlă română unită, unde conform programei s'a deschis ședința. Dintre membrii au participat aprópe toți, afară de d-l Vasile Oni-gaș directorul din Monor și Vasile Dorof-teiú invét. în Morăreni, cari și-au scuzat absența. Ca óspeți au participat d-nii Ioan Mărginean căpit. pens., Vasile Mărginean funcționar de bancă în Oravița, împreună cu dómna, precum și d-șórele E. Păcurar și Mărginean, apoi Ioan Păcurar invétător pens. Ragla, Ioan Nestor invét. pens în Sântiona și Gregoriu Taloș invétător în Ardan. La 10 óre George Todoran invétător fundațional în Monor și președintele filialei noastre, deschide ședința prin o cuvîntare acomodată, arătând scopul școlii moderne la care sé țințescă, datorința învățătorului față de școlă, biserică și patrie. apoi că pe ce cale trebuie sé purcedă ca sé fie cât mai apt pentru oficiul séu, ca împlinindu-l cu conscientiositate sé potă cresce din copii creștini luminați și cetățeni onesti. Și la aceste va puté ajunge învățătorul numai prin studiu continuu, prin cercetarea societăților culte și a reuniunilor învățătoresci, cum e și reuniunea noastră. Urmând calea acésta vom puté ținé pas cu popórele culte. Prin aceste a declarat ședința deschisă.

(Va urma.)

Economie și comerț.

Acționarii Băncii Naționale a României s'au întrunit Marți în adunare generală. Adunarea a aprobat în unanimitate și fără discuție, modificarea statutelor în sensul, ca sé înceteze obligațiunea Băncii de a face serviciu de casă pentru Stat și în schimb Banca sé dea Statului 140.000

bilete noue de bancă. Țiarele germane aduc vestea, cum-că guvernul german a luat hotărîrea de a emite bilete de bancă în valóre de 50 și 20 mărci.

Starea sémănturilor din România, până în ziua de 24 Maiu c., este dintre cele mai satisfăcătoare. Sémănturile de tómnă și primăvară sunt fôrte bune pretuțindeni; rapița este excelentă; de asemenea fînățele naturale și imașurile; pomii și viile promet o recoltă fôrte bogată. În unele localități se simte nevoie de plóie.

Taxa pe mătăsuri în Franța. Camera francesă a început alaltăeri dim. discuțiunea asupra propunerii de a se înființa o taxă de 7 lei 50 asupra mătásurilor străine, suprimând libera intrare de care se bucurau mătásurile din Extremul-Orient. Diferiți oratorii au apêrat propunerea ca fiind necesară pentru salvarea industriei Lioneze. Alții au spus, că propunerea va fi prejudiciabilă comerțului parisian și va aduce ruptura comercială cu Elveția și Japonia. Urmarea discuției a fost amănată pe ađi, Vineri.

Dare de sémă și mulțămită publică.

În Clușii s'a înființat de curînd o reuniune de femei cu numele »Reuniunea S. Maria« cu scopul de a îmfrumșeta biserică, mai ales biserică cea nouă, pentru a cărei apropiată ridicare lucréză curatoratul bisericesc gr. cat. de mai mulți ani.

În 23 Februarie acésta tînără reuniune a aranjat în sala Hotelului Central o serată musicală împreună cu dans, care a reușit — după aprețierea tuturor — fôrte bine. Pe lângă succesul moral n'a lipsit succesul material. — Venitele au fost 701 cor. 42 b. Speșele 294 cor. 64 b. Rămăne venit curat: 406 cor. 78 b. — În deosebi s'a încasat séra la cassă 452 cor. 20 fil., și anume: din taxe de intrare 276 cor. 20 b., ér peste taxe 176 cor. dela următorii P. T. domni și dómne:

Familia Teodor F. Negruțiu (Cluș-Mănăștur) 3 cor. Dr. Victor Poruțiu 7 cor., Vasile Ranta Buticescu 10 cor., Familia Drăgan (Nădășel) 2 cor., d-na Hermina Moldovan 4 cor., Nic. Căciulă 2 cor., Anton Mandea 1 cor., Vasile Hossu, jude de tablă 10 cor., Augustin Giurgiu 6 cor., Vasile Podóbă 12 cor., Ana Pop n. Lemenyi

4 cor., Susana Truția 2 cor., Ana Motta 14 cor., Teresia Baldi 6 cor., Dr. Aurel Anca 4 cor., d-na Codarcea (Aghires) 2 cor., Dr. St. Morariu 4 cor., d-na Eliza Isac 12 cor., Dr. Ioan Vajda 17 cor., Nic. Tincu, preot (Girolt) 7 cor., Petru Rusu 2 cor., Lazar Odón 2 cor., d-na Cornelia Pop (Morlaca) 16 cor., Ioan Moldovan 2 cor., Vasile Toșă 1 cor., Dr. Simeon Tămaș (Hida) 17 c., d-na Elena Onciu (Iclodul-mare) 7 cor.

Oferte marinimóse au intrat până acuma de la următorii generoși: Dr. Iosif Gall (Lucareți), Ioan Butean, deputat (Beiuș), »Economul« (Clușii). N. N., câte 20 cor., Sidonia G. I. Docan n. Popp (Bărlad), Lupu C. Costache, senator și mare proprietar (Bărlad) câte 20 frci; Dr. E. Dăianu, protopop (Cluș) 12 cor. 42 fil., Dr. Vasile Hossu, episcop (Lugoș), Dr. A. Frâncu, adv. (Cluș), Dr. Alesandru Mocsonyi (Birchiș), Ioan Boeriu, preot (Lechința), Căpitán N. Chintăuan (Brașov), Simeon Pop, avocat (Năsăud), Artemiu Sarkadi, canonic (Oradea-mare) câte 10 cor., Nicolau Pop (Gilău), Mihail Pop, preot (Băbuț), Dr. Liviu Cigărean (Oravița), Vasile Pop, cassar (Cluș), Gavrila Pop, canonic (Blaș), Stefan Pop, canonic (Blaș), Gavrila Pop, preot în Feleac, Petru P. Barițiu (Cluș) câte 5 cor., Rosalia Pop n. Baldi (Gilău), Ioan Butnar, proprietar (Booș) câte 4 cor. — În total 249-22 cor.

Tóte inimile generóse, cari astfel au sprijinit prima serată a reuniunii, pe lângă mulțămita ei ferbinte afle mulțămire și în aceea, că faptic au încurajat tînăra reuniune în urmărirea frumosului séu scop, de a pregăti calea spre realizarea mării idei, ce ne încălđesce inima, ideia unei mari și mărețe biserici române în Clușii. Aceași mulțămită primescă-o și prea stimatele d-șóre și domni, cari și-au dat concursul binevoitor la partea musicală a seratei, în special d-șórele Elena și Alesandrina Hossu, Virginia Podóbă și domni tineri universitari, cari au constituit corul și orchestra tinerimei.

Clușii, la 11 Aprilie 1905.

Dr. Iuliu Florian, Anna A. Popp,
secretar. presidentă.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 26 Maiu. Situațiunea e neschimbată. Cabinetul Tisza se va retrage, probabil, definitiv Duminecă. Lista noului cabinet se va publica în fôia oficială Marți.

Manilla, 25 Maiu. (Scirea agenției »Reuter«), Se anunță, că flotele adversare s'au ciocnit la sud de insula Formosa și lupta s'a sfîrșit cu înfrângerea Japonesilor. Scirea nu e confirmată încă.

Londra, 25 Maiu. »Morning Post« anunță: Japonesi se tem că flotarusească va apare în fața portului Nagasaki, séu a altui port japonez, ca să-l bombardeze. De altă parte se speră însă, că Togo va ajunge pe Rosdestvensky și-l va sili a primi lupta înainte de a intra în canalul Tsungari.

Paris, 26 Maiu. Scirea despre ciocnirea flotelor și înfrângerea Japonesilor nu, se confirmă încă din nici o parte.

Petersburg, 26 Maiu. Pe mâne se așteptă publicarea unui manifest al Țarului prin care se anunță introducerea reprezentanței poporale.

Diverse.

Cea mai frumoasă din prințese. Prințesa Viltrud-Marie-Alexis de Bavaria, care acum e de nouăspredece ani, are reputațiunea de a fi cea mai frumoasă prințesă din Europa. E o brună cu ochii negrii și cu përlung undulat. Ea e pictor de talent și fôrte invétată. Frumoasă prințesă e din casa de Wittelbach, din care mai mulți membrii au fost atinși de nebulie.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșlanu.

Redactor responsabil: Traian H. Pop.

Cursul la bursa din Viena.

Din 23 Mai n. 1905.

Renta ung. de aur 4%	118.15
Renta de corone ung. 4%	98.05
Impr. cail. fer. ung. in aur 3 1/2%	89.45
Impr. cail. fer. ung. in argint 4%	97.90
Bonuri rurale croate-slavone	98.25
Impr. ung. cu premii	223.60
Losuri pentru reg. Tisei si Seghedin	170.35
Renta de hartie austr. 4 1/10	100.60
Renta de argint austr. 4 1/10	100.40
Renta de aur austr. 4%	119.70
Renta de corone austr. 4%	100.50
Bonuri rurale ungare 3 1/2 %	93.40
Losuri din 1860.	159.15
Actii de-ale Banței austro-ungara	16.49
Actii de-ale Banței ung. de credit	783.75
Actii de-ale Banței austr. de credit	666.—
Napoleonor	19.09
Marci imperiale germane	117.27 1/2
London vista	240.25
Paris vista	95.37 1/2
Note italiene	95.40

Cursul pietei Braşov

Din 24 Mai n. 1905.

Bancnote rom. Cump.	18.96	Vënd.	19.—
Argint roman.	18.92	"	18.96
Napoleonori.	19.06	"	19.10
Galbeni	11.20	"	11.30
Ruble Rusesci	2.63	"	2.54
Marci germane	117.20	"	117.50
Lire turcesc	21.50	"	21.60
Scrii. fore. Albina 5%.	101.—	"	102.—

Preţurile cerealelor din piaţa Braşov.

Din 26 Mai n. 1905.

Măsura seu greutatea	Calitatea.	Valuta în	
		Kor.	fil.
1 H. L.	Grâu cel mai frumos.	15	60
	Grâu mijlociu	15	50
	Grâu mai slab	15	40
	Grâu amestecat	12	—
	Săcară frumosă	10	60
	Săcară mijlocie	10	40
	Orz frumos	8	60
	Orz mijlociu	8	50
	Ovăş frumos	6	50
	Ovăş mijlociu	6	30
	Cucuruz	12	—
	Mălai (mei)	10	40
	Mazăre	17	40
1 kilă	Carne de vită	1	04
	Carne de porc	1	20
	Carne de berbec	—	72
100 kil.	Seu de vită prospet	40	—
	Seu de vită topit	62	—

Sz. 13298—1903

bftö.

O Felsege a kiraly nevében!

A kolozsvári kir. tvszék, mint esküdt-biroság br. Szentkeresztly Zsigmond kir. curiai bíró elnöktele alatt Szász Béla kir. ít.-táblai bíró, Bartok József kir. tvrszéki bíró, valamint Lázár Ernő dr. jzö, mint jkvezetök részvétele mellett a vádtanácsnak 1903. évi 6015 sz. á. kelt vádhatározatában Albáni Miklos s trsai vádlottak ellen sajtó útján elkövetett rágalmasz és becsület sértés miatt foglalt vád fölött a kir. törvényszéknek mint esküdtbírósnak 1903. évi 12407 sz. a. kelt végzése folytán Fulicea János, mint magánvádlónak és Indre László ügyvéd, mint magánvádló képviselőjében Dán Pompilius, Albáni Miklos, RácZ Jakab és Szász Niculae vádlottaknak továbbá dr. Biró Balázs ügyvédjelölt, dr. Maniu Casius és dr. Morariu István ügyv., mint védőknek jelenlétében 1903. évi Nov. hó 19-én és 20-ik napján megtartott nyilvános főtárgyalás alapján, a vád és vedel-m meghallgatása után következőleg

ITÉLET

A kir. törvényszék.

I. Albáni Miklos, boros benediki szül., alsó-szombatfalvi lakos, 51 éves, gör.-kath. áll. taníté vádlottat, miután az esküdtek a következő I-ső főkérdésre: bünös-e vádolt Albáni Miklos mint szerző abbao, hogy a Nagy-Szebenben megjelent „Tribuna“ című politikai napilapnak 1901. évi Május hó 14-én kiadott 80-ik számában „Egy kárho-zatra méltó lelkész“ cím alatt közzétett

hirlapi cikkeknek a vádiratban tüzetesen megjelölt (kék íronnal aláhuzott) szavaival sértett Fulicea János ó-sinkai gr.-kt. lelkész-szel szeméu meggyalázó kifejezéseket használ — Igéu vagy nem? — nem-mel feleltek; az ellene emelt vád és következ-méuvel alól bírólilag is felmenti a bprts. 373 §. alapján.

Ellenben

II. Dáu Pompilius zernesti. szül. kvári lakos, 32 éves gr.-k. nőilen, tatár, vagyontalan.

III. RácZ Niculae ó-sinkai szül. és lakos, gr.-kat. 74 éves, nös, irástudó, vagyonos, földész és

IV. Szász Jakab ó-sinkai szül. és lakos, gr.-kat. 64 éves, nös, irástudó, vagyonos, földész vádlottakat, miután az esküdtek a következő főkérdésekre:

II. Főkérdés: Bünös-e vádolt Dán Pompilius mint szerző abban, hogy az I-ső főkérdésben megjelölt hirlapi cikkeknek a vádiratban tüzetesen megjelölt (vörös íronnal aláhuzott) szavaival sértett Fulicea János ó-sinkai gr.-kt. lelkész-szel szemben meggyalázó kifejezéseket használ, — 7 több igennel.

III. Főkérdésre: Bünös-e vádolt RácZ Niculae mint szerző abban, hogy az I-ső főkérdésben megjelölt hirlapi cikkeknek a vádiratban megjelölt összes szavaival sértett Fulicea János ó-sinkai gr.-kt. lelkész-szel szemben ő is meggyalázó kifejezéseket használ az által, hogy a „Tribuna“ című lapnak 1901 évi Junius 8-án kiadott 97-ik számában aláírásával közzétett nyilatkozattal az előbb jelzett hirlapi cikkk tartalmához hozzájárult, az abban foglaltakat valóknak jelentette ki: 7 több igennel.

IV. Főkérdés: Bünös-e vádolt Szász Jakab, mint szerző abban, hogy az I-ső főkérdésben megjelölt hirlapi cikkeknek a vádiratban megjelölt összes szavaival sértett Fulicea János ó-sinkai gör.-k. lelkész-szel szemben ő is meggyalázó kifejezéseket használ az által, hogy a „Tribuna“ című lapnak 1901-ik évi Junius hó 8-án kiadott 97. számában, aláírásával közzétett nyilatkozattal az előbb jelzett hirlapi cikkk tartalmához hozzájárult, az abban foglaltakat valóknak jelentette ki — 7 több igennel feleltek; bírólilag is bünösöknek monja ki, a Fulicea János sérelmére elkövetett a bt. kv. 261 §. 2. tételbe ütközö és e szerint büntetendő becsület sértés vétségében s ezért a bt. 261. §. 2. tétel alapján a bt. 92. §. alkalmazásával az 1897. évi XXVII. t. cz. 4 §-ban irt czélokra fordítandó, jelen ítélet jogerőre emelkedésétől számítandó 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett a kvári kir. ügyészséghe, befisetendő, behajthatatlanság esetén egyenként 5—5 napi fogházra átváltoztatndó 40—40 kor. fő és 10—10 korona pénzbüntetésre mint mellék büntetésre itéli el.

Elmarasztalja továbbá Dán Pompilius RácZ Niculae és Szász Jakab vádlottakat jelen ítélet jogerőre emelkedésétől számított 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett Fulicea Jánosnak fizetendő 500 kor. költség hordozására, a mely összegből Dán Pompilius 200 koronát, RácZ Niculae 150 kor. és Szász Jakab 150 koronát köteles viselni. Elmarasztalja Dán Pompilius, RácZ Niculae és Szász Jakab vádlottakat, továbbá Fulicea János magánvádlót az eddigi felmerült 760 kor. 02 fil. büntügyi költség hordozására, a melyet mind négyen 1/4 részben egyonló arányban tartoznak megfizetni; elmarasztalja Fulicea János magánvádlót a fenti idős joghátrány terhe mellett Albáni Miklosnak megfizetendő 500 korona költség hordozására.

Végül egyetemlegesen kötelezi Dáu Pompilius, RácZ Niculae és Szász Jakab vádlottakat, hogy ezen ítélet jogerőre emelkedése után a „Gazeta Transilvaniei“ cz. lap legközelebb megjelenő számában saját költségükön tegyék közzé.

Indre László ügyvéd munkája és költsége 400 kor.-ban, dr. Deák Albert ügyvéd hason illetménye 30 kor.-ban állapittuak meg saját feleikkel szemben.

INDOKOLÁS.

Albáni Miklos vádolt fölmentése illetve többi védlott bünösségének bírói megállapítása az esküdtek határozatáa alapszik.

A büntetés kimérésénél a bíróság tekintetbe vette Dáu Pompilius vádolt javára beismerését, valamint azou körülményt, hogy a lapnak elküldött cikkk átdolgozásánál az abban foglaltakból csupán tulhajtott következtetésekre vonva le, de jöhi-szemüleg és minden mellékérdek nélkül közérdekből dolgozta át, a közlés végett be-küldött cikkket, más két vádlott javára pedig büntetlen előéletüket, csekély inteli-gentiajukat, mellyel nem tudtak kellőképpen mérlegelni, a cselekményük horderejét, a mely tulnyomó és nyomatékos enyhítö körülményekkel szemben a bíróság a bt. 92 §-nak rendkívüli kedvezményét látta alkalmazandónak, s az így kiszabott bünte-tést cselekményükkel arányban állónak.

Többi intézkedés a bt. 277 §. illetve a B. P. 574, 480, 481, 485. §§-ain alapszik.

A kvári kir. tvrszék, mint büntető bíróságnak 1903. évi November hó 20-án tartott üléséből

Br. Szentkeresztly Zsigmond.
esküdtbírósnági elnök.

Bakó,
jzö.

Sz. 7660—1904. B.

Hivatalos másolat.

O felsége a kiraly nevében a. m. kir. Curia

nyomatvány útján elkövetett rágalmasz vétsége miatt vádolt RácZ Duka Vaszilie, Urs Sándor, RácZ Nikuláj, Szász Iakab, Stimbu Iános, Albani Miklos és Dán Pompilius ellen folytatott bünpert, — a melyben a kolozsvári kir. törvényszék, mint esküdtbírósnak, 1903 évi november hó 20 napján 13298 sz. alatt itélt, — Fulicea Iános főmagánvádlónak, Dán Pompilius, RácZ Nikuláj és Szász Iakab vádlottaknak és védőknek ez ítélet ellen közbevetett semmiségi panasza folytán 1904 évi szeptember hó 14 napján tartott nyilvános tárgyaláson, melyben Böches Gyula curiai bíró, mint tanácselnök, Losonczy Ödön, Válkay Bertalan, Nagy Sándor, dr. Tarnay Iános, Podhorányi Gyula, dr. és Ianescsó István ítélö bírák vettek részt. a koronaügyész képviselőjében dr. Baumgarten Izidor koronaügyész kelyettes járt el, a jegyzö könyvet pedig dr. Csengery Miklos tanácsjegyzö-albíró vezette, a koronaügyész helyettes meghallgatása után vizsgálat alávéven, következő

ítéletet hozott:

Fulicea Iános főmagánvádlónak a B. P. 384 §. 5. pontja és 385 §. 1. c. 1. a) 2. és 3. pontjára alapított, valamint a költségek tárgyában használt semmiségi panaszai visszautasittatnak, a nevezett főmagánvádlónak többi semiségi panaszai, úgy szintén Dán Pompilius vádlottnak és védőjének semmiségi panaszai pedig elutasittatnak.

Ellenben a RácZ Nikuláj és Szász Iakab vádlottak és védőjük által a B. P. 385 §-ának 1 e) pontja alapján bejelentett semmiségi panaszoknak hely adatik, az esküdtbírósnak ítéletének e vádlottakra vonatkozó része a B. P. 385 §-ának 1. c) illetöleg 384 §. 11. pontja alapján, a B. P. 437 §-ának 3. bekezdése értelmében megsemmisítetik se vádlottak a vád alól fölmentettek. Ennek folytán fölmentenek e vádlottak a főmagánvádló költségeinek reájuk rótt részének, nem különben a büntügyi költségeknek reájuk rótt 1/4—1/4 részeinek fizetése alól; a büntügyi költségek most emített részének megtérítésére a főmagánvádló köteleztetik. Fölmentenek, végül a nevezett vádlottak az ítélet közzétételének kötelezettsége alól is. Egyebekben az esküdtbírósnági ítélet hatályban marad,

INDOKOK:

A főmagánvádló az esküdtbírósnági ítélet kihirdetésekor csupán a B. P. 384 §-ának 9. pontja és 385 §-ának 1. c. és 3. pontja alapján jelentett be semiségi panaszát, csak ezek képezhetik tehát elbírálás tárgyát. Ellenben a perorvaslat többrend-beli indokolásaiban elkesetlen felhozott ügy szintén a főtárgyaláson bejelentett, de az ítélet ellenében sem érvényesített semmiségi panaszai, melyek a B. P. 385 §. 5. pontjára és 385 §-ának 1) l. a. 21. és 3. pontjára támaszkodnak, nem különben a költségek mint használt semmiségi panaszai részint, mi a B. P. 388. illetve 430 §§. ellenére törvényszerien be nem jelentettek, részint mint a törvényben kizártak a B. P. 434 §. a alapján visszautasittandók voltak.

A főmagánvádló a főtárgyaláson a B. P. 384 §-ának 9. pontjára hivatkozással, az ítélet ellen pedig a 385 §. 1. c. pontjára hivatkozással, azért jelentett be semmiségi panaszt, mert RácZ Duka Vaszilie, Urs Sándor, Barsan Ambrosie és Stimbu Iános vádlottakkal szemben az eljárás megszüntet-tetett. Minthogy azonban a V. 80/901 sz. ügyiratok mellett 19 és 24 nap található nyilatkozatokból kitünik, hogy magánindítvá-nyát visszavonta, azon előadást pedig hogy e visszavonást csak azon föltétel alatt tette hogy az összes vádlottak megkövetik, az esküdtbírósnak bizonyítottnak nem fogadta el, mint hogy továbbá a magánindítvány visszavonása a B. T. K. 116 §. a értelmében az eljárás megszüntetését eredményezi ez a semmiségi panasz alaptalan.

Ugyancsak a B. P. 384 §-ának 9. pontjára hivatkozással a főmagánvádló a főtárgyaláson azért is jelentett be semmiségi panaszt, mert Simsi Lázár tanü esküre nem bocsáttatott és mert Pap Emil tanü esküre bocsáttatott. Ezek a semmiségi panaszok is alaptalanok; mert Simsi Lázár tanü saját beismerése szerint rablás és gyüjto-

gatás miatt elítélt egyén, megesketeése tehát a B. P. 222 §-ának 3. pontja alapján hely-lyesen mellötzetett, Pap Emil megesketeése ellen pedig törvényes akadály nem forgott fenn.

A főmagánvádló a B. P. 385 §-ának 3. pontja alapján azért is jelentett be semmiségi panaszt, mert az elítélt vádlottak büntetésének kiszabásánál a B. P. K. 92. §-a alkalmaztatott. Ez a semmiségi panasz mely a többi vádlottak felmentése követ-keztében csak Dán Pompiliusra vonatkozólag bírálendő el, alaptalan, mert a vádiott büntetben előélete, beismerése és közérdek-ből cselekvése, súlyosító körülmények hiá-nyában, a B. T. K. 92 §-ának alkalmazá-sát eléggé indokolja.

Dán Pompilius vádolt és védője a B. P. 375 §. 1. a. pontja alapján azért je-lentet be semmiségi panaszt, mert a bevá-dolt k. fejezések valódisága bebizonyittatván büntetendő cselekmény tényálladáka nincs, a B. P. 385 §-ának 1. c. pontja, illetöleg a 384 §. 11. pontja alapján pedig azért mert a főmagánvádló elkesetlen terjesztette elő indítványát. E semmiségi panaszok alaptala-nok, az első azért, mert az esküdtek hatá-rozatában a bünösség meg van allapitva a becsületsértésnél pedig a kifejezés való-sága nem szünteti meg a tényálladékat, ha-nem csak a R. T. K. 263 §-a szerinti büntetlenséget vonja maga után, erre nézve pedig Dán Pompilius nem is indítványozott kérdést, a második pedig azért alaptalan, mert a B. T. K. 115 §-a értelmében a magán indítványnak a tettesek egyike ellen előterjesztése a bünvádi eljárást a többiek ellen is maga után vonja s így az Albani Miklos ellen kellö időben tett indítvány kiterjedt az ugyanazon cikkk miatt vadolt Dán Pompiliusra is.

Ezek a semmiségi panaszok tehát, mint alaptalanok a B. P. 437 §-ának negyedik bekezdése értelmében elutasittandók vo-tak.

Ellenben helyt kellett adni a RácZ Nikolai és Szász Iakab vádlottak és védő-jük által a B. P. 385 §. 1. c. pontja alap-ján bejelentett semmiségi panaszoknak. Mint-hogy ugyanis a főmagánvádló a „Tribuna“ 1901 évi 97. számában megjelent közleménynek bevádolt szerzői közül négy ellenében a magánindítványt visszavonta és ezekkel szemben az eljárás megis szüntet-tetett: ez a B. T. K. 116 §-a értelmében a többiek ellen is maga után vonja az el-járás megszüntetését. Az esküdtbírósnak te-hát tévesen mellözte az anyagi büntető tör-vény most idézett §-ának alkalmazását, a mi a B. P. 385 §-ának 1. c. pontja alá eső és (tekintettel arra, hogy az elenyészett magánindítvánnyal a főmagánvádló vád-joga megszünt) a B. P. 334 §. 11. pontja alá is vonandó semmiségi eset. Ehhez ké-pest az esküdtbírósnagi ítéletnek, e részét meg kellett semmisítödni és a törvénynek megfeleö ítéletet hozni (B. P. 437 §. harma-dik bekezdés). A felmentés folyományaként RácZ Nikuláj és Szász Iakab vádlottak a költségek és a többi jogkövetkezmények alól is felmentettek, egyuttal a büntügyi költségek vonatkozó része a főmagánvá-dlóra volt rovandó (B. P. 482 §.)

A most nevezett vádlottak fölmentet-vén, az általuk bejelentett többi semmiségi panaszok, mint tárgytalanok, nem bíraltat-tak el.

A főmagánvádló az ítélet ellen azért is jelentett be semmiségi panaszt, mert „Al-bánira vonatkozólag a tanük, kiket állítá-sának bizonyítására felajánlott, ki nem hall-gattattak“. Minthogy azonban a főmagán-vádló Albani Miklos fölmentetésében meg-nyugodott e semmiségi panasz, mint tárgy-talan, szintén nem bíraltatott el.

Kelt Budapestén, 1904 évi szeptem-ber hó 14. napján.

Vörösmarti s. k.
elnök.

Dr. Tarnai János s. k.,
előadó.

Unde se mánancă bine și se béu VINURI curate
de Mediaș BERE de Pilsen
„Urquell“ próspetă dela cep in fie-care di? La ~ ~ ~
Restaurantul Schwarzburg
in Braşov, Str. Spitalului nr. 20.
Listă de bucate românescă.
De o cercetare numerósă se rógă
C. R. GLIGORE CRISTEA,
64—0 conducătorul restaurantului.

Abonamente la
„Gazeta Transilvaniei“
se pot face ori și când pe timp mai indelungat seu lunare.